

VASS JÓZSEF DR.

(Szombathely.)

1877-ben született Sárvárott. Theologiai, filozófiai és jogi tanulmányait a római Collegium Germanico Hungaricum-ban végezte (1898—1905). Rómából hazatérve Adonyban káplán volt másfél évig, majd Székesfehérvárott hitoktató, azután theologiai tanár. Ez idő alatt hivatalos teendőin kívül szakadatlan munkával megszervezte megyéje papságát a szociális munkára, azután velük együtt a katolikus népet és intelligenciát. Ezrével írta a cikkeket, tartotta az előadásokat, aminek eredménye volt, hogy sikerült megyéjében a szo-

ciáldemokrácia felett győzedelmeskedve a népet beszervezni a katolikus népszövetségbe, a kat. legényegyletbe, a kat. munkás-egyletbe és az urak, illetve urinők kongregációjába.

1911-ben meghívták Budapestre az egyetemi Szent Imre-kollegium igazgatói székébe. Minajárt az első évben hozzáfogott a kollégium új palotájának megépítéséhez, amelyet kétévi nehéz munka után sikerült befejeznie. Ez a kontinens legnagyobb egyetemi internátusa, 320 egyetemi hallgató talál benne helyet modernül berendezett különszobákban. A kollégium vezetésén kívül három főirányban igyekezett erejét kifejteni: 1. Megszervezni a katolikus egyetemi hallgatókat s letörni az egyetemi ifjuság körében terjesztett istentagadást. Ez a mozgalom a kozmopolita irány teljes letörésével végződött. 2. Öntudatra ébreszteni az ország férfi intelligenciájában a katolikus gondolatot. E célra Nagy-Magyarország nagyobb városaiban éveken át sorozatos apologetikus kurzusokat és lelkigyakorlatokat tartott. 3. Élet-halálharcot szervezni a politikai téren mind erőteljesebben feltörekvő radikalizmussal szemben. Egészen új helyzetet teremtett a Károlyi-féle forradalom. Az első hetek zűrzavarái után teljesen felismerte, hogy a rohamosan balfelé eltolódó irányzattal, a tultengő demokráciával és jelentkező kommunizmussal a polgári elemek erejét kell szembeállítani. Minden erőt e célra fordított. Amikor azonban a kommunizmus kitört, menekülnie kellett a fővárosból, mert nemcsak a Szent Imre-kollegiumot kommunizálták el és vonták meg az ő igazgatói állását, hanem halálos ítéletet is mondtak reá. Zala megye egyik kis községében rejtőzködött. Ahogy

megbukott a proletárdiktatura, nyomban hozzálátott a Szent Imre-kollégium újjászervezéséhez, amely ekkor rettenetes állapotban volt és ugyanekkor elfoglalta a tudományegyetemen a hitelemzés és retorika katedráját. Már a forradalmak előtt az volt a néppárt törekvése, hogy feltétlenül politikai szereplésre és képviselői mandátum vállalására bírja Vass Józsefet, akiben ugyis, mint csodálatos felkészültségű tudósban, ugyis, mint elismert theologusban, ugyis, mint szuggeráló erejű szónokban és mint pompás íróban, a néppárt reorganizálóját, vezérét, a katolikus politika eljövendő nagyságát látták. Az újjászervezés politikusai felkérték tehát most, az összeomlaskor is, hogy vegyen részt az ország helyreállítási munkájában és ő alapos munkát is végzett a keresztény szociálistapárt, majd pedig az egyesült kereszténypárt szervezésében. 1920-ban a vasvári kerület választotta meg képviselőjének és ő a parlamentben már első felszólalásával, amellyel ritka sikere volt, vezérszerepet vívott ki magának. 1920 nyarán közéleti miniszterré nevezte ki a kormányzó és négy hónapon át, 1920 novemberétől kezdve, e tárca mellett viselte a kultusz tárca vezetését is. 1921 márciusában lemondott a közéleti miniszteri tárcáról és csak a kultuszminisztérium élén állott 1922 júniusáig, amikor a népjóléti és munkatügyi minisztérium vezetését vette át és áll annak az élén ma is.

IV. Károly második visszatérése alkalmával ő vállalta Bethlentől azt a nehéz és sok tapintatosságot igénylő feladatot, hogy a kormányzó levelét átadja Komáromban IV. Károlynak, erre azonban már nem volt módja. Öt évi minisztersége alatt elnyerte, mondhatni, az összes pártok bizalmát és szeretetét, mert mindig föléje tudta helyezni a pártérdeknek a közérdeket és a szakmája körébe vágó kérdésekben conciliáns volt, bármely oldalról jövő jogos kívánsággal szemben is. Súlyára, tekintélyére és elismertségére jellemző az, hogy ahányszor távol volt Bethlen Magyarországtól és a miniszterelnök szabadságideje alatt is, mindig ő volt a miniszterelnök helyettese. Ily minőségében érte a frankügy kipattanása is, amikor a nemzetgyűlésen ő adta meg az első felszólalásokat a választ, amely közmegegyezést és közmegegyezést keltett. A második nemzetgyűlésen a zalaszentgróti kerületet képviselte, 1926-ban pedig e mandátumon kívül elnyerte a szombathelyit, a gyöngyösit és a veszprémit is. Szombathelyen Kirsteier szociáldemokrata jelölttel szemben, Gyöngyösön pedig Lenkey fajvédővel szemben győzött. A másik két kerület egyhanguan választotta meg. A szombathelyi mandátumot tartotta meg és a veszprémiek államtitkárságát, kitünő segítőtársát, Dréhr Imrét választották meg az ő helyére.

A népjóléti tárca 1922-ben gyűjteménye volt az ország legsúlyosabb, csaknem megoldhatatlannak látszó problémáinak. Az országban a tüdővész és egyéb népbetegségek pusztítottak, a kórházak kifosztva, a legszükségesebb felszerelések nélkül, a gyermekmenhelyek tulszofolva a kihelyezhetetlen gyermekekkel, a születések számának visszaesése és a csecsemőhalálozás megnövekedése a nemzet létét fenyegették, a lakáshiány és a menekülők ezreinek beözönlése az ország pályaudvarait töltötte meg vagonlakókkal: öt évi energikus és következetes munkával sikerült a háború előtti állapotokat elérni, sőt sok tekintetben felülmulni.

Az ország népét pusztító tuberkulózis elleni akciót szanatóriumok felállításával és felállításának előkészítésével és tüdőbeteggondozó intézetek egész sorának létesítésével sikerült eredményessé tenni. Az egészségügyi védekezést a megelőzés elvére szervezte át és ezt az irányzatot az életbe viszi át az 1925:XXXI t.c.-be iktartott Országos Közegészségügyi Intézet. Az ország közkórházait az ápolási díjak felemelésével és beruházási segélyek engedélyezésével békebeli színvonalra emelte, sőt igen sok kórháznak új, főleg tüdőbetegosztályokkal való kiegészítését tette lehetővé. A gyermekvédelmet a 2000/1925. N. M. M. számú rendelettel újjászervezte és az elhagyott gyermekek védelmének határát a 18. életévig kiterjesztette; lehetővé tette, hogy az árva gyermekek az állami gyermekmenhelyekben özvegy anyjuknak és hozzátartozóiknak visszaadásának és ezzel megszüntette azt a két évtizeden át divott keresztényi és gyermekvédelmi szempontból is kifogásolható gyakorlatot, amelyik a gyermekeket hozzátartozóiktól elszakította. Az anya- és csecsemővédelem körében több mint 100 anya- és csecsemővédő intézetet állíttatott fel és ezzel a csecsemőhalandóságot jelentősen lecsökkentette. A hadirokkantak, hadiözvegyek és hadiárvák járadékát jelentősen felemelte, a lakosság nyomorba jutott részének pedig az inségenyhítő akciók révén jelentős segítséget juttatott. Minisztersége alatt megszüntette a vagonlakás szomorú intézményét, több ezer állami lakás felépítésén kívül a magánosoknak juttatott lakásépítési kölcsönökkel csaknem ugyanannyi lakás termelését tette lehetővé, ami a lakásinség csökkentésén kívül munkaalkalmak teremtésével a súlyos gazdasági helyzetben a szociális gondoskodás egyik leghatékonyabb eszköze volt. A szociális biztosítás terén nagy haladást jelent a bányatörvény alá eső üzemekben és az ezekkel kapcsolatos ipari üzemekben foglalkozó munkásoknak és altiszteknek, valamint ezek családtagjainak nyugdírbiztosításáról szóló 1925:XXXIV. t.c., amelynek alapján biztosította a bányamunkások aggkori és rokkantsági nyugdíját, valamint

özvegyeiknek és árváiknak ellátását. A szociális biztosítás kiterjesztését jelenti a m. kir. posta, távirda- és távbeszélő, valamint a m. kir. postatakarékpénztár betegségi biztosító intézeteinek létesítése, amelyeknél az említett állami üzemek összes alkalmazottai, fizetésük vagy bérük nagyságára való tekintet nélkül, betegségi biztosításra kötelezettek. Tárcája költségvetésénél még az ellenzék szónokai is a legmelegebb elismerés hangján nyilatkoztak mindig a Vass képességeiről, sikereiről és ügybuzgalmáról. Ő képviselte a magyar kormányt 1927 március 26-án a bécsi Beethoven-ünnepségen.

Vass József nemcsak az ország egyik legkiválóbb szónoka és legerősebb vitatkozója, hanem elsőrangú író is. Rengeteg cikkén, röpiratán, tanulmányán kívül igen népszerűek a „Háborus levelek“ és a „Magyarok vigasztalása“ című művei. Ugyancsak ő fordította le „Szent Ágoston vallomásai“ amelynél nagyszerűbb fordítás alig is van e nemben.